

ارزیابی نقش منظر شهری در میزان جرم و جنایت در محله‌ی عودلاجان

معصومه کرمی^{۱*}، مهدی زندیه^۲، ماندانا رزمجویی^۳

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری دانشگاه بین الملل امام خمینی قزوین، Mona.karamy@yahoo.com

۲- استادیار دانشکده‌ی معماری و شهرسازی دانشگاه بین المللی امام خمینی قزوین، mahdi_zandieh@yahoo.com

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری دانشگاه بین الملل امام خمینی قزوین، mandanarzm@yahoo.com

چکیده

به موازات گسترش جمعیتی و کالبدی شهرهای کشور، مشکلات و آسیب‌های آن‌ها نیز بیشتر شده است. اندیشمندان در شناسایی عوامل محیطی بروز جرائم دریافته‌اند، مکان، انسان، زمان سه عنصر اصلی مؤثر در شکل‌گیری رفتار مجرمانه است؛ بنابراین تفاوت در شرایط مکانی، زمانی و رفتاری سبب توزیع جغرافیایی متفاوت بزهکاری می‌شود. بررسی‌ها نشان می‌دهد بزهکاران در انتخاب محل و زمان انجام رفتارهای مجرمانه خود منطقی و سنجیده عمل می‌کنند و تنها مکان‌هایی را برمی‌گزینند که امکان ارتکاب جرم در آن سهل‌تر باشد و سریع‌تر بتوان از محل فرار نمود.

عوامل مؤثر بر جرم‌زا بودن معماری نشان می‌دهد که قلمرو، نظارت، طرح‌های در دست اجرا یا رهاشده، رؤیت ناپذیر بودن (فضاهای گم)، کنار هم قرار گرفتن مناطق مسکونی و تأسیسات دیگر، فضاهای بدون کارکرد یا با کارکرد متناوب (تقسیم زمانی کار)، نبود روشنایی، ساختمان‌های نیمه‌تمام و متروکه، سطوح L و U شکل (عقب‌نشینی و فرورفتگی بدنه)، عدم ارتباط بین فرم و عملکرد، تصویر ساختمان، نداشتن متولی (عدم حضور مالک)، کنج‌ها، زیرگذر و زیر پل‌ها، به ترتیب مهم‌ترین عوامل جرم‌زا در معماری شهری هستند.

در این تحقیق بر اساس روش کیفی به بررسی این عوامل پرداخته شده و به‌طور خاص به بررسی نقش منظر شهری در میزان جرم و جنایت در منطقه عودلاجان پرداخته شده است.

آنچه اکنون محله عودلاجان را به شدت تحت فشار قرار داده است، گسترش بازار در تمامی اضلاع محله است. این روند باعث شده که عودلاجان از یک محله اعیان‌نشین، عمدتاً تبدیل به انباری برای بازار شود و برخی خانه‌های قدیمی و فاقد مالک آن جایگاه معتادان و افراد خطرناک شود.

واژه‌های کلیدی: جرم و جنایت، پیش‌گیری از جرم، منظر شهری، طراحی محیطی، معماری و جرم.

۱- مقدمه

امروزه بر این نکته اتفاق نظر وجود دارد که پدیده جرم و آسیب‌های اجتماعی جزء لاینفک یک جامعه می‌باشد. در کنار این مسئله، گسترش روزافزون جرائم شهری و تأثیر غیرقابل‌انکار محیط‌های مصنوع بر این مسئله، ارائه راهکارهای مبتنی بر طراحی شهری مناسب و فضاهای امن، یکی از ضرورت‌های ساماندهی و طراحی بافت‌های فرسوده شهری می‌باشد. بافت‌های فرسوده شهری به دلیل عدم توجه به الزامات کالبدی، اقتصادی، اجتماعی آنان و با از بین رفتن حس تعلق در این بافت‌ها، زمینه‌های لازم برای آسیب‌های اجتماعی را فراهم آورده‌اند. محیط‌های انسان‌ساخت شهری را باید به‌گونه‌ای طراحی کرد که از پتانسیل کافی برای جرم‌خیزی برخوردار نباشند [۱]. محدوده عودلاجان به‌عنوان یک بافت فرسوده شهری دارای مشکلات